

RAJAVARTIOLAITOS
GRÄNSBEVAKNINGSVÄSENDET
FINNISH BORDER GUARD

2020

RAJAN VUOSI 2020

04 Rajavartiolaitos turvana kaikissa oloissa – myös poikkeuksellisina aikoina

05 Ydintoimintona rajavalvonta

06 Meripelastusta säällä kuin säällä

07 Ympäristövahinkojen torjunta

Öljyntorjuntaoperaatio Itämerellä **08**

Viestintä ja kansalaiskyselyt **09**

Rajanylitysliikenne romahti **10**

Yhteistyö naapurimaiden viranomaisten kanssa **11**

12 Sotilaallinen maanpuolustus

13 PTR-yhteistyö poliisin ja Tullin kanssa

14 Rikostorjunta
Älykkäät rajat

15 Frontex-yhteistyö
Yhdyshenkilötoiminta ja siviilikriisinhallinta

16 Tutkimus- ja kehittämistoiminta

17 Monipuolinen työnantaja

RAJAVARTIOLAITOKSEN TEHTÄVIÄ

- Rajavalvonta
- Rajatarkastukset
- Meripelastus
- Ympäristövahinkojen valvonta ja torjunta merialueilla
- Sotilaallinen maanpuolustus
- Kansainvälinen yhteistyö
- Rikostorjunta

RAJAVARTIOLAITOS TURVANA KAIKISSA OLOISSA – MYÖS POIKKEUKSELLISINA AIKOINA

Vuonna 2020 maailmaa ravisteli globaali pandemia. Rajavartiolaitos kuului niihin viranomaisiin, joiden tehtäväkenttään COVID-19 – pandemia vaikutti suoraan ja dramaattisesti. Valtioneuvosto päätti rajoittaa ulkorajaliikennettä ja sisäraja-valvonta palautettiin. Maaliskuusta 2020 alkaen noin 600 rajavartiomiestä on työskennellyt jatkuvasti muualla kuin tavanomaisessa työpisteessään.

Sisäraja-valvonta lähti käyntiin nopeasti, mutta sen jatkuminen ja laajuus on edellyttänyt koko Rajavartiolaitolta joustavuutta ja mukautuvuutta.

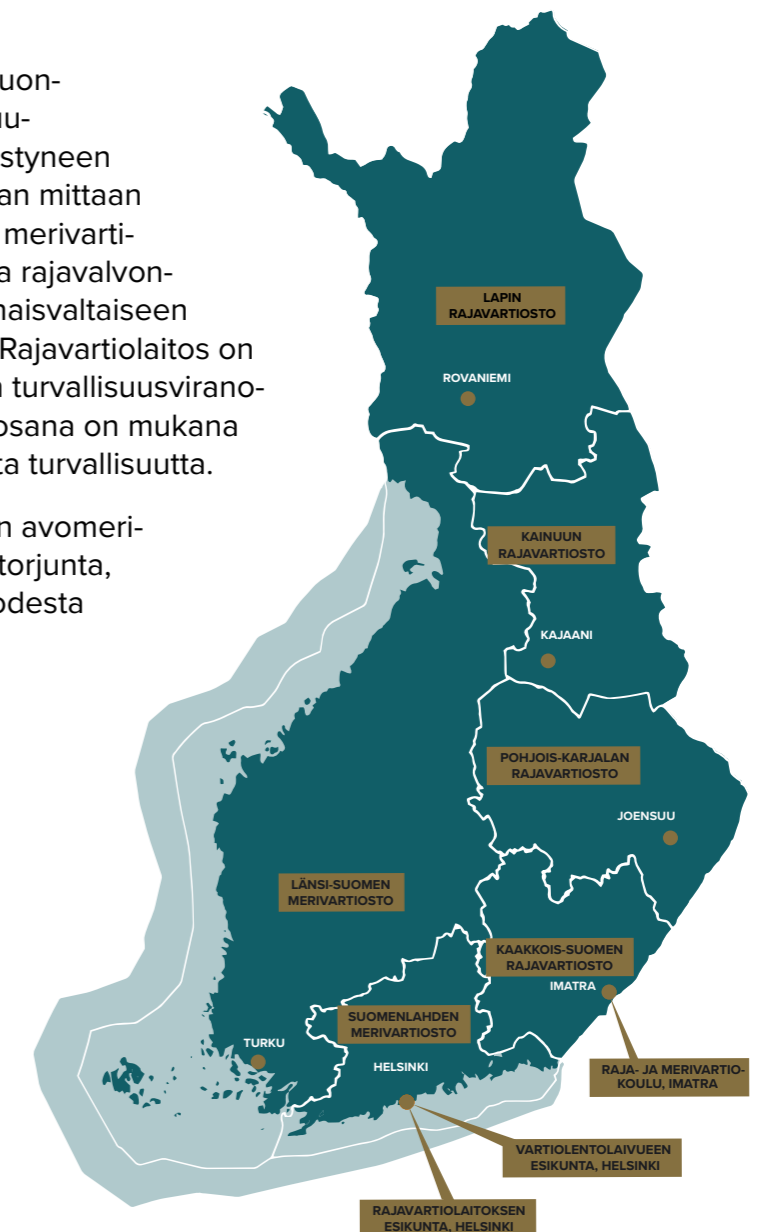
Rajavartiolaitos kuuluu niihin organisaatioihin, jotka hoitavat yhteiskunnan kannalta elintärkeitä toimintoja. Tämän vuoksi etätö ei ollut suurimmalle osalle työntekijöistämme mahdollista. Rajavartiolaituksen oma henkilökunta on välttynyt pahimmilta koronaviruksen iskuilta, kiitos huolellisen suojautumisen.

YDINTOIMINTONA RAJAVALVONTA

Rajavartiolaitos perustettiin vuonna 1919 sisäministeriön alaisuuteen valvomaan vasta itsenäistyneen Suomen levottomia rajoja. Ajan mittaan tehtäväkenttä on laajentunut merivartiostosta ja -tarkastuksista kokonaisvaltaiseen rajaturvallisuuteen. Nykyään Rajavartiolaitos on monipuolinen ja laaja-alainen turvallisuusviranomainen joka sisäministeriön osana on mukana takaamassa sisäistä ja ulkoista turvallisuutta.

Kaikista uusien tehtävämme on avomerialueen ympäristövahinkojen torjunta, josta olemme vastanneet vuodesta 2019.

Rajaseuduilla ja saaristossa asuvat ihmiset ja siellä toimivat viranomaiset ja yritykset kokevat Rajavartiolaituksen lisäävän turvallisuutta. Olemme tavoitettavissa ja annamme viranomais-apua hätätilanteille sekä muille viranomaisille, jotta tehtävät hoituvat sujuvasti.

MERIPELASTUSTA SÄÄLLÄ KUIN SÄÄLLÄ

Rajavartiolaitos johtaa meripelastusta Suomessa. Merivartiostot ovat jatkuvassa valmiudessa ja päivystävät meripelastuksen hätäradioliikennettä. Rajavartiolaitoksessa kehitetään myös varautumista monialaonnettomuuksiin sekä merellisen ympäristön valvontaa ympäristöonnettomuuksien ja – rikosten varalta. Vuonna

2020 meripelastustehtävien määrä oli edellisvuoden tasolla. Covid-19 -tilanne asetti haasteita meripelastusharjoitusten järjestämiselle ja osa harjoituksista peruttiin tai siirrettiin seuraavalle vuodelle. Covid-19 -tilanteen helpottuessa myös harjoitusten määrä palautetaan normaalille tasolle vuoden 2021 kuluessa.

YMPÄRISTÖVAHINKOJEN TORJUNTA

Rajavartiolaitos on myös merellisten ympäristövahinkojen torjuntaviranomainen. Vuodesta 2019 ympäristövahinkojen torjunta on vakiintunut Rajavartiolaitoksen keskeiseksi tehtäväksi.

Itämeri on yksi maailman vilkkaimmin liikennöidyistä merialueista ja niin ympäristöonnettomuuksien kuin muiden suuronnettomuuksien riski on todellinen. Läheltä piti – tilanteita tapahtuu säännöllisesti.

Lisäksi Rajavartiolaitosta työllistävät pienet öljypäästöt. Vuonna 2020 niitä tuli tietoon 39 kappaletta. Kaikki päästöt tapahtuivat sataman tai rannikon tuntumasta ja määrät olivat pieniä. Merkittävämpiä vahinkotapah- tumia oli kaksi: Inkoon syväsatama-

alueella oli tammikuun lopussa öljyvahinko, jonka tutkintaan ja torjuntaan Rajavartiolaitos osallistui. Helmikuun alussa Itämereen, Viron meripelastusvastuualueelle upposi venäläinen trolari. Vartiolaiva Turva osallistui ympäristövahinkojen torjuntaan tarkastamalla hyllyn. Kaikeksi onneksi se ei vuotanut öljyä.

VARTIOLAIVA 2025 Eduskunta myönsi tilausvaltuuden kahden uuden ulkovartiolaivan hankintaan. Uudet laivat ovat Turvan kaltaisia ja ne takaavat, että Rajavartiolaitos pystyy hoitamaan keskeiset tehtävänsä merellisen raja- valvonnan, meripelastuksen ja ympäristövahinkojen torjunnan parissa jatkossakin, vaikka liikennöinti Itämerellä pysyy vilkkaana.

ÖLJYNTORJUNTAOPERAATIO ITÄMERELLÄ

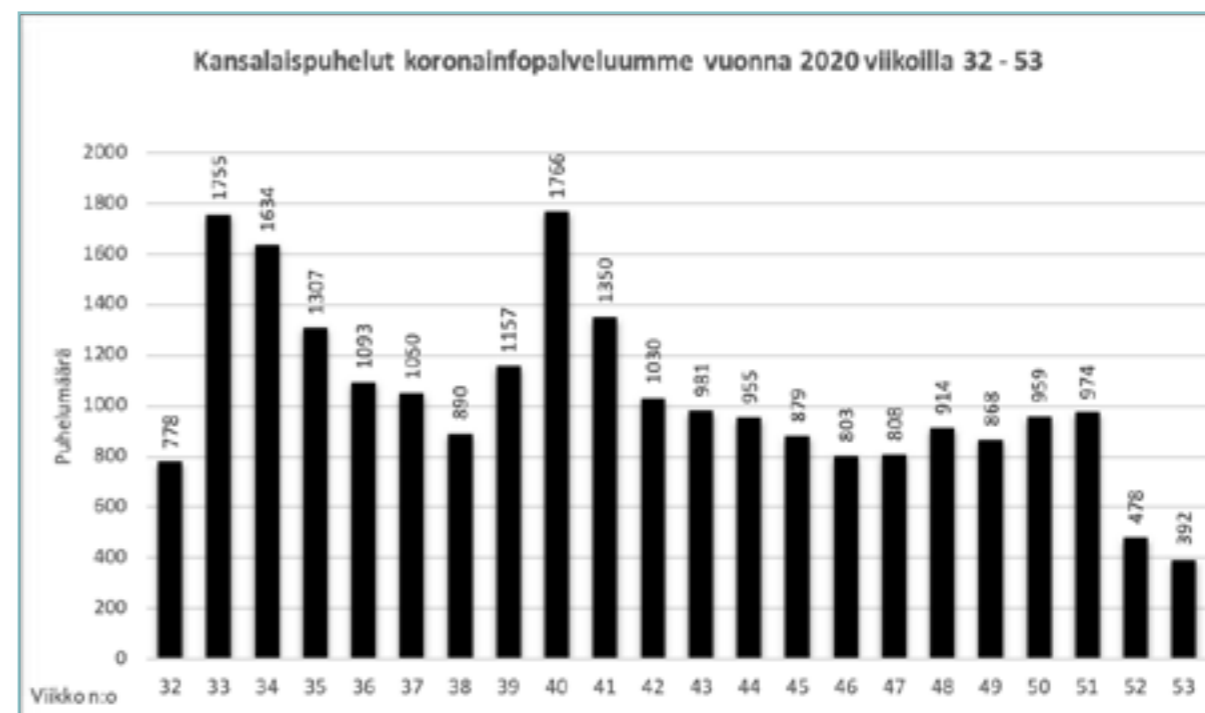
Kesäkuisena aamuna 2019 merivartiosto vastaanotti Euroopan meriturvallisuusvirastolta EMSA:lta satelliittihavainnon mahdollisesta keskimääräistä suuremmasta öljypäästöstä. Alle tunnin kuluttua tästä tiedosta Rajavartiolaitoksen Dornier-lentokone oli tarkistanut päästön.

Ilmapäivällä paikalla oli neljä öljyntorjunta-alusta ja reilun kahden vuorokauden kuluttua öljy oli kerätty. Haavoittuvan Itämeren rannikot ja saaristot välttyivät öljyvahingolta, kiitos lentokoneiden tehokkaan havainnointi- ja johtamiskyvyn ja laivojen kehittyneen öljyntorjuntakapasiteetin.

Läheltä-piti -tilanne ei kuitenkaan ollut ainoa eikä ennenkuulumaton. Itämeri on yksi maailman vilkkaimmin liikennöidyistä meristä ja niin ympäristönettouksien kuin muiden suuronnottomuuksien riski on todellinen.

Hyvin palvelleet Dornier-koneet ja Tursas-luokan vartiolaivat ovat tulleet tiensä päähän, ja nopeasti muuttuva toimintaympäristö sekä Rajavartiolaitoksen lisääntyneet tehtävät edellyttävät uutta kalustoa vuosikymmenen puoliväliin mennessä.

VIESTINTÄ JA KANSALAIKYSSELYT

Koronapandemia haastoi Rajavartiolaitoksen viestinnän ennen kokemattomalla tavalla. Kansalaisten tarve rajanylittämisharjojen neuvontaan kasvoi räjähdysmäisesti. Ajantasaisessa koronaviestinnässä avainasemassa olivat Rajavartiolaitoksen omat nettisivut. Viestintää hoidettiin yhteistyössä sisäministeriön, valtioneuvoston sekä muiden koronapandemian hallinnasta vastuussa olevien ministeriöiden ja virastojen kanssa. Viestinnän tueksi Rajavartiolaitos perusti keskitetyn valtakunnallisen viestinnän asiakaspalveluryhmän.

Vauhdikkaan viestintävuoden 2020 aikana Rajaviestintää kehitettiin myös aktiivisesti. Järjestimme alkuvuodesta ja myöhemmin myös virtuaalisesti tiedotus- ja mediataustoitustilaisuuksia koskien Rajan tulevia kalustouudistustarpeita, kuten lentokoneiden hankintaa (MVX-hanke) ja vartiolaivojen hankintaa (VL2025-hanke). Senaatti-kiinteistöjen kanssa järjestimme myös mediatilaisuudet koskien toimitilojen rakentamista ja peruskorjaamista sisäilmaongelmaisten toimitilojen tilalle Imatran Immolaan.

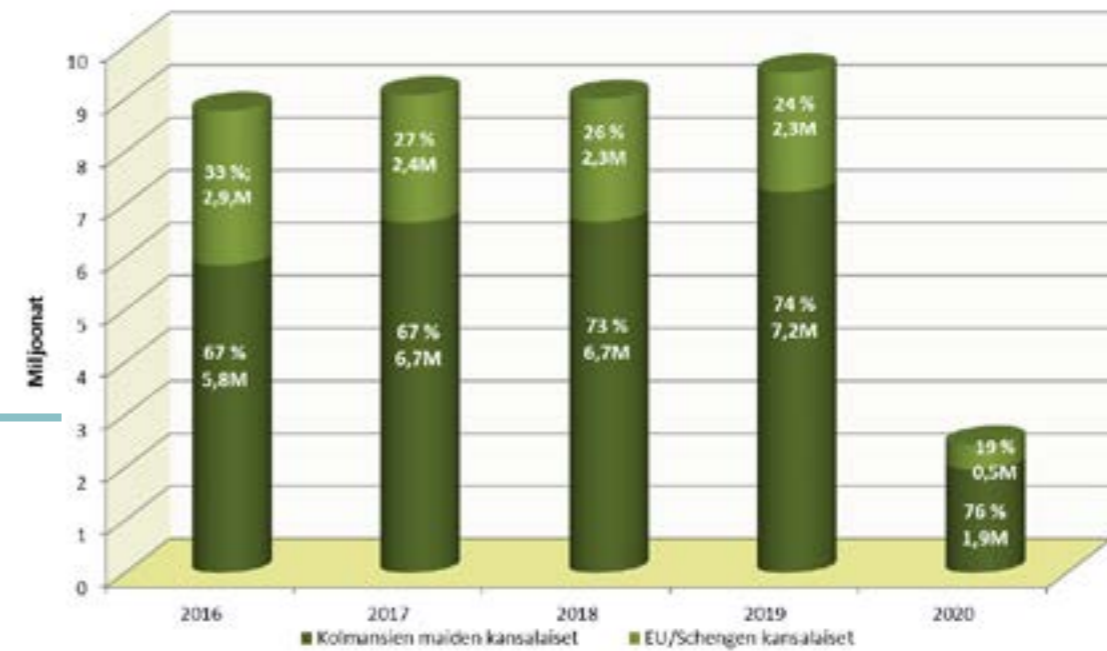
Tämän lisäksi suunnittelimme ja otimme v. 2020 käyttöön Rajavartiolaitoksen uudet internet- ja intranet- sivustot.

RAJANYLITYSLIIKENNE ROMAHTI

Vuosi 2020 oli historiallinen myös siksi, että samalla kun sisärajavalvontaa lisättiin, ulkorajan rajanylitysluonnetta romahti murto-osaan aiemasta. Hiljentynyt ulkorajaliikenne on mahdollistanut Rajavartiolaitoksen toiminnan sisärajoilla. Sisärajavalvonnan palauttaminen on ollut tärkeä osa Suomen strategiaa Covid-19-pandemian torjunnassa. Ulkorajaliikenteen hiljentymisestä huolimatta rajanylityspaikat olivat auki ja kauppa ja elintärkeä liikenne ovat sujuneet

entiseen tapaan. Suomen ja Venäjän välisiä rajanylityksiä oli 2,4 miljoonaa. Ulkorajat ylittävässä lentoliikenteessä tarkastettiin 1,4 miljoonaa matkustajaa, mikä oli 80 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna. Satamien rajatarkastusten määrä romahti viiteen prosenttiin vuodesta 2019. Rajatarkastuksia tehtiin noin 11 000 matkustajalle.

Rajavartiolaitos teki enemmän ja kattavampaa partiointia. Myös teknisen valvonnan määrä kasvoi.

Rajanylitysluonnettamäärien muutos 2016 - 2020

YHTEISTYÖ NAAPURIMAITEN VIRANOMAISTEN KANSSA

Rajavartiolaitos tekee tiivistä yhteistyötä naapurimaiden viranomaisten kanssa. Erityisesti Venäjän viranomaisten kanssa kanssakäyminen on tiivistä, vaikka koronavuosi vaikutti tähänkin. Vuonna 2020 tapaamisia Suomen ja Venäjän viranomaisten välillä oli 140, mikä on alle puolet tavanomaisesta. Tiedonvaihdon avulla ehkäistään laitonta maahantuloa ja rikollisuutta sekä edistetään turvallista ja sujuvaa rajanylitysluonnetta.

Kolmikantainen yhteistyö Suomen, Viron ja Venäjän sekä Suomen,

Norjan ja Venäjän rajaviranomaisten välillä käytiin pandemian vuoksi kirjallisesti ilman tapaamisia tai yhteisharjoituksia, joskin Rajavartiolaitoksen johto tapasi alkuvuodesta 2020 Venäjän ja Viron rajaviranomaisten johtoa kahdenvälisesti.

Kansainvälistä yhteistyötä ympäristövahinkojen torjunnassa tehdään kahdenvälisesti, Pohjoismaiden kesken, Itämeren rantavaltioiden kesken, EU:n sekä arktisten maiden kanssa.

SOTILAALLINEN MAANPUOLUSTUS

Globaali turvallisuusympäristö on arvaamaton ja myös Suomen lähi-alueilla on turvallisuusuhkia. Rajavartiolaitoksen henkilökunta, varusmiehet ja reserviläiset on koulutettu kriisiajan tehtäviin. Rajavartiolaitos kouluttaa varusmiehiä rajajoukkoja varten kolmessa yksikössä: Lapin rajavartioston rajajääkärikomppaniassa Ivalossa, Pohjois-Karjalan rajavartioston rajajääkärikomppaniassa Ivalossa sekä Raja- ja merivartiokoulun erikoisrajajääkärikomppaniassa

Rajavartiolaitoksen varusmieskoulutuksen päämääränä on kouluttaa henkilöstöä, joukkoja ja joukkojen osia rajajoukkoihin. Koulutus toteutetaan tällä hetkellä kolmessa yksikössä.

Lapin rajavartioston rajajääkärikomppania Ivalossa ja Pohjois-Karjalan rajavartioston rajajääkärikomppania Onttolassa kouluttavat varusmiehistä

tiedustelijoita sodanajan tehtäviin Rajavartiolaitoksen reserviksi. Raja- ja merivartiokoulun erikoisrajajääkärikomppania Imatralla kouluttaa henkilöstöä vaativiin erikoisjoukkojen tiedustelu-, taistelu- ja tukitehtäviin.

Rajan varusmieskoulutuksen yksi erityispiirre on, että varusmiehet oppivat myös poikkeusolojen rajaturvallisuustehtävien perusteet. Näin rajajoukkojen asevelvolliset voivat toimia rajavartiomiesten ja – naisten tukena poikkeusoloissa.

Rajavartiolaitoksella on ajanmukaiset varautumis- ja puolustus suunnitelmat, tilanteen edellyttämä johtamis- ja toimintavalmius sekä valmius joukkojen perustamiseen. Rajavartiolaitoksen kriisivalmius sekä kyky alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen rauhan aikana on jatkuvaa.

PTR-YHTEISTYÖ POLIISIN JA TULLIN KANSSA

Koronapandemia vaikutti myös poliisin, Tullin ja Rajan keskinäiseen yhteistyö- mintaan. Sisärajavalvonnan palauttaminen satoi erityisesti Rajavartiolaitoksen mutta myös muiden viranomaisten resursseja. Toisaalta matkustajamäärien vähentyminen vähensi niin rajat ylittävää rikollisuutta kuin käsiteltävien matkustajati- etojen määrää. PTR- rikostiedusteluyksiköiden toiminta saatiin järjestettyä hyvin ja toimijat kykenivät tuottamaan nopeasti tietoa eri viranomaistarpeisiin.

Erityisen tärkeitä yhteistyössä ovat kansalliset ja kansainväliset tietopyynnöt, jotka koskevat kaikkia viranomaisia ja joihin vastaamisessa tarvitaan kaikkien lainvalvontaviranomaisten osaamista. Asiantuntijoiden välinen yhteistyö ja avunanto sujuivat erittäin hyvin. Yhteisiä koulutuksia ei kuitenkaan pystytty järjestämään suunnitellusti, vaan kuuden suunnitellun kurssin sijaan vuonna 2020 järjestettiin vain kaksi kurssia.

Rajavartiolaitos osallistuu myös valtioneuvoston keskeisten turvallisuutta koskevien selontekojen valmisteluun. Rajavartiolaitoksen rooli kokonaisvaltaisen turvallisuuden takaamisessa Suomessa on yhä suurempi, kun toimintaympäristö muuttuu ja EU-velvoitteita tulee lisää.

RIKOSTORJUNTA

Rajavartiolaitos ennaltaehkäisee, paljastaa ja selvittää vakavaa rajat ylittävää rikollisuutta tiiviissä yhteistyössä muiden kansallisten ja kansainvälisten lainvalvontaviranomaisten kanssa. Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan painopiste on Schengen-ulkorajat ylittävässä liikenteessä.

Tiiviillä kansainvälisellä rikostorjuntayhteistyöllä ja Europolin tarjoamien palveluiden avulla on ennalta estetty, paljastettu ja selvitetty organisoitua laittoman maahantulon järjestämis-

rikollisuutta sekä muuta vakavaa rajat ylittävää rikollisuutta.

Vuonna 2020 havaittujen rikosten ja rikkomusten kokonaismäärä laski, koska liikenteen määrä laski. Sisärajavalvonta kuitenkin nosti esiin mm. laittoman maahantulon järjestämisä ja ihmiskaupparikoksia. Niitä selvitettiin vuonna 2020 selvästi edeltävää vuotta enemmän. Kun havaittujen rikosten määrä laski, resursseja vapautui aiemmin avattujen asioiden selvittämiseen.

ÄLYKKÄÄT RAJAT

Rajavartiolaitos valmistautui EU:ssa hyväksytyin Älykkäät rajat (Smart Borders) – kokonaisuuden käyttöönottoon vuoden 2022 aikana. Kokonaisuus koskee kolmansien maiden kansalaisia ja sen tavoite on sujuvoittaa rajatarkastuksia ja helpottaa yliajalla EU:ssa olevien henkilöiden tunnistamista. Järjestelmään kuuluu rajanyritystietojär-

jestelmä EES, johon tallennetaan passi- ja rajanylitystietojen lisäksi biometrisiä tietoja matkustajasta sekä Yhdysvalloissa käytössä olevaa ESTAA vastaava matkustustieto- ja lupajärjestelmä ETIAS.

FRONTEX-YHTEISTYÖ

Frontex eli Euroopan raja- ja merivartiovirasto koordinoi Euroopan rajaviranomaisten yhteistoimintaa. Suomi on aktiivinen Frontexin operaatioissa. Tällä hetkellä valmisteilla on pysyvien joukkojen käyttöönottoon valmistautuminen. Rajavartiolaitos lähettää jatkuvasti asiantuntijoita Frontex-tehtäviin. Vuonna 2020 Rajavartiolaitos osallistui Frontexin koordinoimiin rajaturvallisuusoperaatioihin EU:n maa- ja meriulkorajoilla sekä lentoasemilla lähes yhtä aktiivisesti kuin edellisvuonna.

Toiminnan piti alun perin kasvaa ja tästä tavoitteesta jäätin pandemian vuoksi. Kansainväliset harjoitukset peruuntuivat samasta syystä.

YHDYSHENKILÖTOIMINTA JA SIVIILIKRIISINHALLINTA

Rajavartiolaitoksen yhdyshenkilöt ehkäisevät ennalta luvatonta maahantuloa, siihen liittyvää ihmiskauppaa ja muuta rajat ylittävää rikollisuutta lähtöalueilla. Yhdyshenkilöiden toiminnalla tuetaan myös muiden EU-maiden toimintaa. Rajavartiolaitoksen osallistuminen kansainvälisiin rajaturvallisuusoperaatioihin ja siviilikriisinhallintaan parantaa EU:n ja Suomen rajaturvallisuutta.

TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISTOIMINTA

Rajavartiolaitos on myös tutkimuslaitos. Tutkimus painottuu toimintaympäristön muutosten ennakkointiin sekä monitieteelliseen tutkimukseen, joka tukee operatiivisen toiminnan ja johtamisen kehittämistä. Tutkimusteemat ja -kohteet ovat rajaturvallisuus, merellinen toimintaympäristö ja operatiivinen toiminta sekä suorituskyky.

MONIPUOLINEN TYÖNANTAJA

Rajavartiolaitoksen monipuolisissa tehtävissä maalla, merellä ja ilmassa työskentelee sekä siviilejä että sotilaita, yhteensä noin 2900 henkilöä. Sotilasviranhaltijoita on 85 prosenttia henkilöstöstä ja se näkyy sukupuolijakaumassa: 85 prosenttia Rajavartiolaitoksen henkilökunnasta on miehiä. Rajavartiolaitos tekee ahkerasti töitä sen eteen, että naisia olisi viroissa enemmän ja naisten määrää onkin saatu viime vuosina kasvatettua. Esimerkiksi rajavartijan peruskurssilla naishakijat saavat lisäpisteitä vapaaehtoisesta asepalveluksesta ja heillä on matalammat vaatimusrajat Cooperin testissä.

Selviytyäkseen lisääntyvistä velvoitteistaan Rajavartiolaitoksen tavoite on kasvattaa henkilöstömääräänsä 3000 henkilötyövuoteen vuoteen 2025 mennessä.

RAJAVARTIOLAITOS
GRÄNSBEVAKNINGSVÄSENDET
FINNISH BORDER GUARD